

Sygnatura akt XVIII C 1170/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Poznań, dnia 28 marca 2018 r.

Sąd Okręgowy w Poznaniu XVIII Wydział Cywilny w następującym składzie:

Przewodniczący: SSO Tomasz Józkowiak

Protokolant: st. prot. sąd. Anita Kubale - Bacha

po rozpoznaniu w dniu 19 marca 2018 r., w Poznaniu

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) SA z siedzibą w P.

przeciwko Z. P. i T. K.

o zapłatę

1. utrzymuje w mocy w całości wydany przez Sąd Okręgowy w Poznaniu pod sygnaturą akt XVIII Nc 95/17 nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym z dnia 27 kwietnia 2017 r.,
2. zasądza od pozwanych solidarnie na rzecz powódki kwotę 1.800 zł (jeden tysiąc osiemset złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego wywołanych wniesieniem przez pozwane zarzutów od nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym.

/-/ SSO Tomasz Józkowiak

sygn. akt: XVIII C 1170/17

UZASADNIENIE

Powódka (...) SA z siedzibą w P., pozwem z dnia 23 lutego 2017 r., złożonym do sądu w dniu 3 marca 2017 r., wniosła o zasądzenie nakazem zapłaty w postępowaniu nakazowym z weksla solidarnie od pozwanych J. M., Z. P. i T. K. kwoty 121.319,18 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 7 lutego 2017 r. do dnia zapłaty. Nadto powódka wniosła o zasądzenie od pozwanych na jej rzecz kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu pozwu powódka wskazała, iż posiada weksel bez protestu wystawiony dnia 14 października 2011 r. przez pozwanego J. M. i poręczony przez pozwane Z. P. i T. K.. Termin płatności upłynął 6 lutego 2017 r. Pozwani do dnia wniesienia pozwu nie zapłacili powódce dochodzonej należności i to pomimo przedstawienia weksla do wykupu. Powódka wskazała, że weksel stanowiący podstawę dochodzonego roszczenia był wekslem gwarancyjnym in blanco wystawionym przez pozwanego J. M. na zabezpieczenie wszelkich ewentualnych roszczeń, jakie mogły powstać z umowy współpracy z dnia 21 października 2011 r. Na podstawie art. 32 ustawy pozostałe pozwane - poręczyciele wekslowi odpowiadają tak samo jak wystawca weksla. (k. 2-3)

Prawomocnym zarządzeniem z dnia 3 kwietnia 2017 r. przewodniczący zwrócił pozew w stosunku do pozwanego J. M.. (k. 37)

Nakazem zapłaty w postępowaniu nakazowym z dnia 27 kwietnia 2017 r. sąd nakazał pozwanym Z. P. i T. K., aby zapłaciły solidarnie powódce z weksla kwotę 121.319,18 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 7 lutego 2017 r. do dnia zapłaty oraz kwotę 5.134 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania, w tym kwotę 3.600 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego - w terminie dwóch tygodni od doręczenia nakazu albo wniosły w tymże terminie zarzuty. (k. 49)

Pismem z dnia 15 maja 2017 r. pozwane wniosły zarzuty od powyższego nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym. Pozwane zaskarżyły nakaz zapłaty w całości i wniosły o jego uchylenie oraz oddalenie powództwa. Nadto, wniosły o zasądzenie od powódki na ich rzecz zwrotu kosztów procesu wraz z kosztami zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu pozwane zakwestionowały prawidłowość wystawienia weksla, w szczególności zaś wskazaną w nim kwotę. Podniosły, że zarówno pozew, jak i wezwania do wykupu weksla z dnia 6 lutego 2017 r. nie wskazują konkretnych podstaw wysokości należności powódki względem J. M., a zarazem jego poręczycieli. Pozwane wskazały, że J. M. wyartykułował swoją niezgodę na proponowane rozliczenie, wskazując na braki w dokumentacji oraz uchybienia w procedurze rozliczenia zamykanej kwoty. Uwagi te zostały jednak przez powódkę zignorowane. Zdaniem pozwanych, weksel został wypełniony niezgodnie z oświadczeniem wekslowym, a tym samym nie może być podstawą wydania nakazu zapłaty przeciwko pozwanym. Pozwane zwróciły wreszcie uwagę na różnicę między kwotą dochodzoną pozwem a tą, której zapłaty powódka domagała się wcześniej. (k. 60-63)

Postanowieniem z dnia 25 sierpnia 2017 r. sąd wstrzymał wykonanie wydanego w sprawie nakazu zapłaty. (k. 99-101)

W piśmie z dnia 18 września 2017 r. powódka ustosunkowała się do zarzutów strony pozwanej, jak również przedstawiła wyliczenie dochodzonej pozwem kwoty. (k. 107-113)

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 21 października 2011 r. J. M. zawarł z powódkę (działającą wówczas jeszcze w formie spółki z ograniczoną odpowiedzialnością) umowę współpracy. W związku z zawarciem tej umowy J. M. nabywał od powódki towary i usługi na potrzeby prowadzonych przez siebie pod logo powódki sklepów w G..

Okoliczności podniesione przez powódkę i wobec ich niezaprzeczenia przez pozwane uznane, na podstawie art. 230 k.p.c., za przyznane, a nadto dowód:

- zeznania świadka J. M.

W celu zabezpieczenia roszczeń wynikających z powołanej wyżej umowy J. M. podpisał i wręczył powódce weksel in blanco. Pod jego podpisem na wekslu podpisały się również pozwane Z. P. i T. K., każdorazowo z adnotacjami, że poręczają za wystawcę.

Do powyższego weksla została sporządzona deklaracja wekslowa (oświadczenie wekslowe), zgodnie z którą posiadacz weksla, tj. (...) Sp. z o.o. z siedzibą w P. będzie uprawniony do wypełnienia weksla na kwotę wszelkich wymagalnych zobowiązań wobec (...) Sp. z o.o. wynikających z umowy współpracy z dnia 21 października 2011 r., w tym w szczególności z tytułu zakupu towarów handlowych lub świadczenia usług, wraz z należnościami ubocznymi. Nadto posiadacz weksla uprawniony będzie do wypełnienia tego weksla według własnego uznania, w zakresie daty i miejsca wystawienia, daty i miejsca płatności, nazwy i siedziby posiadacza jako remitenta oraz do opatrzenia weksla według własnego uznania klauzulą domicylu, bez protestu. Wypełniony weksel, posiadacz weksla będzie uprawniony przedstawić do zapłaty, a w przypadku niezapłacenia sumy wekslowej przez wystawcę lub poręczycieli w terminie siedmiu dni od daty wezwania, wystąpić do sądu o wydanie nakazu zapłaty bez protestu. Wezwanie do zapłaty kwoty wymagalnych zobowiązań, wystawca, jak i poręczyciele traktują jako przedstawienie weksla do wykupu. Pozwane jako poręczyciele wekslowi wyrazili zgodę na treść powyższej deklaracji wekslowej. Na poręczenie weksla przez pozwaną Z. P. wyraził zgodę również jej mąż.

dowód:

- weksel - k. 4,

- deklaracja wekslowa - k. 8-9,

W okresie współpracy J. M. nabył od powódki towary i usługi na łączną kwotę 6.435.546,47 zł, umniejszoną następnie o wartość not w kwocie 76.580,29 zł.

Wskazana wyżej należność została następnie przez powódkę umniejszona o wartość faktur VAT korekt w kwocie 803.954,52 zł (uwzględniających wartość towarów odkupionych od J. M. przez powódkę po rozwiązaniu powołanej wyżej umowy - po zakończeniu umowy współpracy towar pełnowartościowy został przejęty przez powódkę i rozdysponowany na inne sklepy, zaś towar niepełnowartościowy obciążał J. M. i stanowił jego stratę), kwotę kompensat w wysokości 289.059,49 zł (w związku z kompensatą wzajemnych wierzytelności) oraz kwotę 5.139.583,46 zł (tytułem wpłat dokonanych przez J. M. m.in. na poczet obciążeń z tytułu zakupu towarów od powódki).

okoliczności podniesione przez powódkę i wobec ich niezaprzeczenia przez pozwane uznane, na podstawie art. 230 k.p.c., za przyznane, a nadto dowód:

- dokumenty księgowe - k. 116-207, 237-262

Po zakończeniu umowy współpracy (co nastąpiło w 2015 r.), w związku z powstaniem zadłużenia po stronie ajenta, powołany wcześniej weksel in blanco został wypełniony miejscem wystawienia -G., datą wystawienia - 14 października 2011 r., datą płatności - 6 lutego 2017 r., sumą wekslową - 121.319,18 zł, miejscem płatności - P. i oznaczeniem remitenta - (...) Sp. z o.o. z/s w P..

dowód:

- weksel - k. 4

Pismami z dnia 20 stycznia 2017 r. powódka wezwała wystawcę weksla i pozwane (jako poręczycieli) do zapłaty w terminie do dnia 6 lutego 2017 r. sumy wekslowej w kwocie 121.319,18 zł.

dowód:

- wezwania do zapłaty - k. 5-7

Z dniem 9 lutego 2017 r. (...) Sp. z o.o. uległa przekształceniu w (...) SA.

dowód:

- informacje odpowiadające odpisowi aktualnemu z rejestru przedsiębiorców

- k. 11-19, 114-115

Przedstawiony stan faktyczny sąd ustalił na podstawie powołanych wyżej dowodów, które uznał za wiarygodne.

Przydatność zeznań świadka J. M. dla kwestii oceny rozliczeń przedstawionych przez powódkę zostanie omówiona w części uzasadnienia poświęconej rozważaniom prawnym.

Sąd nie prowadził postępowania dowodowego w szerszym zakresie, albowiem strony się tego nie domagały (por. oświadczenia pełnomocników stron złożone na rozprawie w dniu 19 marca 2018 r. - k. 263), a i sąd nie znalazł podstaw, by postępowanie dowodowe uzupełnić z urzędu.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

W pierwszej kolejności wskazać należy, że weksel, na którym powódka oparła żądanie pozwu był wekslem własnym in blanco, wystawionym przez J. M. jako wierzyciela wekslowego (remitenta). Weksel ten jest wekslem ważnym, gdyż zawiera wszystkie elementy wymagane przepisem art. 101 ustawy z dnia 28 kwietnia 1936 r. Prawo wekslowe. Powódkę i wystawcę weksła, jak również poręczycieli wekslowych (pозwane) wiązała deklaracja wekslowa złożona do akt przez powódkę. Przepis art. 10 Prawa wekslowego nie wymaga żadnej szczególnej formy porozumienia wekslowego, które może zatem być zawarte na piśmie, czy ustnie, w sposób wyraźny, bądź nawet dorozumiany.

Zgodnie z przepisem art. 30 w zw. z art. 103 Prawa wekslowego, zapłatę weksłu można zabezpieczyć poręczeniem wekslowym (aval) co do całości sumy wekslowej lub co do jej części. Poręczenie może dać osoba trzecia lub nawet osoba podpisana na wekslu. Poręczenie oznacza się wyrazem „poręczam” lub innym zwrotem równoznacznym i podpisuje je poręczyciel. Poręczenie może być napisane na przedniej lub na odwrotnej stronie weksła, przy czym sam podpis na przedniej stronie weksłu uważa się za udzielenie poręczenia, wyjąwszy gdy jest to podpis wystawcy lub trasata. Poręczenie powinno wskazywać, za kogo je dano. W braku takiej wskazówki uważa się, że poręczenia udzielono za wystawcę.

Nie ulega wątpliwości, że pozwane Z. P. i T. K. poręczyły za zapłatę przedmiotowego weksła przez wystawcę czyli J. M., składając swoje podpisy pod podpisem wystawcy, każdorazowo również pod oświadczeniem „poręczam za wystawcę”. Okoliczność ta nie była sporna między stronami.

Zgodnie z art. 47 Prawa wekslowego, kto weksel wystawił, przyjął, indosował lub zań poręczył, odpowiada wobec posiadacza solidarnie. Posiadacz może dochodzić roszczeń przeciw jednemu, kilku lub wszystkim dłużnikom bez potrzeby zachowania porządku, w jakim się zobowiązali.

W myśl zaś przepisu art. 32 w zw. z art. 103 Prawa wekslowego, poręczyciel wekslowy odpowiada tak samo, jak ten, za kogo poręczył. Awalistom przysługują zatem takie same zarzuty w stosunku do pierwszego posiadacza weksła in blanco, jakie przysługiwałyby wystawcy tego weksła. Z wykładni art. 10 Prawa wekslowego, który stanowi, że jeżeli weksel, niezupełny w chwili wystawienia, uzupełniony został niezgodnie z zawartym porozumieniem, nie można wobec posiadacza zasłaniać się zarzutem, że nie zastosowano się do tego porozumienia, chyba że posiadacz nabył weksel w złej wierze albo przy nabyciu dopuścił się rażącego niedbalstwa, a contrario wynika natomiast, że wystawca weksła in blanco może powoływać wobec posiadacza weksła własnego, który nie został puszczony w obieg, wszystkie zarzuty wynikające ze stosunku podstawowego. Z tego względu dopuszczalnym jest podnoszenie również przez awalistę zarzutu wypełnienia weksła niezgodnie z porozumieniem.

Zaznaczyć jednak należy, na co zwraca się uwagę w orzecznictwie, że przepis art. 10 Prawa wekslowego reguluje dopuszczalny zakres zarzutu niezgodnego z porozumieniem uzupełnienia weksła, nie ma jednak na celu podważania abstrakcyjnego charakteru zobowiązania wekslowego. Powołany przepis osłabia odpowiedzialność dłużnika wekslowego przez umożliwienie mu odwołania się w drodze wyjątku do stosunku osobistego łączącego wystawcę weksła i remitenta w drodze zarzutów dopuszczonych przez prawo wekslowe. Ze względu na ścisłe powiązanie weksła in blanco z porozumieniem stron co do jego uzupełnienia pozwany w procesie wekslowym może się bronić zarzutami, że uzupełnienie weksła, stanowiącego podstawę powództwa, nastąpiło niezgodnie z udzielonym przez niego upoważnieniem. Zarzuty takie mogą być podnoszone bez żadnych ograniczeń, jeżeli powodem jest bezpośredni odbiorca weksła in blanco. Konstrukcja rozważanego przepisu wpływa jednak na rozkład ciężaru dowodu w procesie, w którym powód dochodzi należności z weksła. Przepis ten obciąża dłużnika wekslowego ciężarem udowodnienia okoliczności w nim wymienionych w celu zwolnienia się ze zobowiązania wekslowego (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 4 marca 2015 r., I ACa 844/14; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28 kwietnia 2016 r., V CSK 519/15). Obejmuje to również spoczywający na dłużniku wekslowym obowiązek dowodowy wykazania, że suma wekslowa nie została należycie ustalona. Suma, jaką powód wpisał na wekslu, może być kwestionowana jako wpisana niezgodnie z deklaracją wekslową. Strona może dowodzić, że zobowiązanie pozwanego nie istnieje lub istnieje w innej wysokości, jednakże to pozwanego obciąża ciężar dowodu w tym zakresie. Nie wystarczy wobec tego samo jego twierdzenie, że suma wpisana na wekslu jest niezgodna z łączącym strony zobowiązaniem. Powód, który posiada

podpisany przez pozwanego weksel i wypełnia go na podstawie deklaracji wekslowej, nie musi zaś niczego dowodzić, gdyż jego roszczenie wynika z samego weksla (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 października 2013 r., I CSK 763/12).

Mając powyższe na uwadze, należało stwierdzić, że to pozwane powinny udowodnić istnienie okoliczności decydujących o trafności podnoszonych przeciwko wekslowi zarzutów, zmierzających do stwierdzenia, że weksel nie został wypełniony zgodnie z porozumieniem wekslowym. W toku procesu pozwane obowiązkowi temu jednak nie sprostały.

Pozwane zarzuciły nieprawidłowe określenie sumy wekslowej. Wobec tak sformułowanego zarzutu należy zauważyć, że naruszenie upoważnienia do uzupełnienia weksla in blanco poprzez wpisanie wyższej sumy od kwoty wierzytelności, dla której zabezpieczenia weksel został wręczony, nie skutkuje nieważnością weksla, a jedynie powoduje, że osoba na nim podpisana staje się zobowiązana w granicach, w jakich tekst weksla jest zgodny z upoważnieniem (tak np. wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie, I ACa 1575/14).

Pozwane nie udowodniły w toku procesu niezgodności ustalenia sumy wekslowej z deklaracją wekslową. Należy zwrócić uwagę, że w odpowiedzi na zarzuty od nakazu zapłaty, w piśmie z dnia 18 września 2017 r., powódka przedstawiła sposób wyliczenia sumy wekslowej. I tak, powódka wyjaśniła, że dostarczyła współpracującemu z nią J. M. towary i usługi o wartości 5.631.591,95 zł (6.435.546,47 zł - 803.954,52 zł). Sumę tę umniejszono następnie o kwoty 289.059,49 zł (z tytułu dokonanych kompensat), 76.580,29 zł (noty) i 5.139.583,46 zł (z tytułu dokonanych wpłat). Wynik tego obrachunku odpowiada kwocie 126.368,71 zł (a nie - jak wskazała powódka - 121.319,18 zł). Nie miało to jednak istotnego znaczenia w niniejszej sprawie, albowiem powódka i tak dochodziła zasądzenia na jej rzecz kwoty niższej. Przedstawione przez powódkę wyliczenie zostało dodatkowo udokumentowane dokumentami księgowymi.

Podkreślić należy, że strona pozwana nie zakwestionowała zarówno złożonej przez powódkę dokumentacji księgowej, jak i przedstawionego przez powódkę wyliczenia zadłużenia wystawcy weksla. Pozwoliło to sądowi, na podstawie art. 230 k.p.c., uznać twierdzenia powódki w tym zakresie za przyznane. Co więcej, strona pozwana nie zgłosiła również wniosku np. o dowód z opinii biegłego, który mógłby ewentualnie zmierzać do wykazania nieprawidłowości w rozliczeniach dokonanych przez powódkę. Sąd zauważa również, że podstawy do ich zakwestionowania nie mogły stanowić zeznania J. M. (wystawcy weksla), przesłuchanego w niniejszej sprawie w charakterze świadka. Zeznania te cechowały się wysokim stopniem ogólności, nie odnosiły się konkretnie do szczegółowych wyliczeń, ograniczając się w zasadzie wyłącznie do zaprezentowania subiektywnych ocen i wątpliwości.

Należało zatem skonstatować, że pozwane nie wykazały swoich twierdzeń co do nieprawidłowego dokonania przez powódkę wzajemnych rozliczeń stron umowy o współpracę. W konsekwencji, pozwane musiały obciążyć skutki bierności dowodowej w tym zakresie.

Uznać zatem należało, że zadłużenie J. M. wynikające z powołanej wcześniej umowy odpowiada kwocie 126.368,71 zł. Pozwane, jako poręczyciele wekslowi, odpowiadają solidarnie z nim za zapłatę tej kwoty. Skoro zaś powódka domagała się zasądzenia na jej rzecz kwoty niższej, wobec treści art. 321 § 1 k.p.c., sąd tym żądaniem był związany i w konsekwencji zasądzeniu solidarnie od pozwanych na rzecz powódki podlegała kwota dochodzona pozwem.

Na przeszkodzie uwzględnieniu powództwa nie stała przy tym okoliczność, że w niniejszym postępowaniu nie występował w charakterze pozwanego wystawca weksla. Jak to już wcześniej wskazano, pozwane - jako poręczyciele - odpowiadają z nim solidarnie za jego zobowiązanie, zaś od uznania powódki zależy od którego z dłużników dochodzić będzie spełnienia świadczenia.

Nie miały również racji pozwane podnosząc, że przed wszczęciem postępowania powódka domagała się zapłaty innej kwoty niż dochodzona pozwem. Treść załączonych do pozwu wezwań do zapłaty wskazuje, że opiewały one na taką samą kwotę, jakiej powódka dochodzi w niniejszym postępowaniu.

Nadmienić jednocześnie należy, iż przed dniem wyrokowania a po dacie wystawienia weksła doszło do przekształcenia (...) Sp. z o.o. (widniejącej na wekslu jako remitent) w (...) SA. Wobec treści art. 553 § 1 k.s.h., powódce przysługują wszystkie prawa i obowiązki spółki przekształcanej.

Zgodnie z art. 496 k.p.c., w razie wniesienia zarzutów od nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym, po przeprowadzeniu rozprawy sąd wydaje wyrok, w którym nakaz zapłaty w całości lub w części utrzymuje w mocy albo go uchyla i orzeka o żądaniu pozwu. Mając na uwadze, że pozwane zaskarżyły nakaz zapłaty wydany w postępowaniu nakazowym w całości, a ich zarzuty zostały uznane za bezzasadne, w punkcie 1. wyroku, sąd okręgowy utrzymał wydany w niniejszej sprawie nakaz zapłaty (uwzględniający powództwo w całości) w całości w mocy.

Sąd zauważa, że podstawę solidarnej odpowiedzialności pozwanych stanowił przepis art. 47 Prawa wekslowego, zgodnie z którym, kto weksel wystawił, przyjął, indosował lub zań poręczył, odpowiada wobec posiadacza solidarnie.

Orzeczenie o odsetkach ustawowych za opóźnienie od zasądzonej należności ma natomiast podstawę w art. 481 § 1 i 2 k.c. Termin płatności weksła został oznaczony przez powódkę, zgodnie z deklaracją wekslową, na dzień 6 lutego 2017 r., a zatem od dnia następnego należne są powódce od pozwanych odsetki ustawowe za opóźnienie.

Utrzymanie nakazu zapłaty w całości w mocy oznacza, że pozostaje w mocy również zawarte w nakazie zapłaty rozstrzygnięcie o kosztach procesu. Rozstrzygnięcie to oparte jest na przepisach art. 108 § 1 k.p.c., art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c. i art. 105 § 2 k.p.c., zaś na zasądzoną w nakazie zapłaty od pozwanych na rzecz powódki należność z tytułu zwrotu kosztów procesu składają się: czwarta część opłaty sądowej od pozwu w kwocie 1.517 zł, opłata skarbową od pełnomocnictwa w kwocie 17 zł i koszty zastępstwa procesowego w wysokości 3.600 zł (ustalone zgodnie z § 3 ust. 1 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych), co stanowi łącznie 5.134 zł.

Złożenie przez pozwane zarzutów od nakazu zapłaty spowodowało jednak powstanie po stronie powodowej dalszych kosztów zastępstwa procesowego. Zgodnie bowiem z § 3 ust. 2 powołanego wyżej rozporządzenia, w przypadku skutecznego wniesienia sprzeciwu lub zarzutów opłatę ustala się na zasadach ogólnych, która - mając na uwadze wartość przedmiotu sporu - wynosi w niniejszej sprawie 5.400 zł (§ 2 pkt 6 rozporządzenia). W konsekwencji na podstawie tychże przepisów, a nadto na podstawie art. 108 § 1 k.p.c., art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c. i art. 105 § 2 k.p.c., w punkcie 2. wyroku, sąd zasądził solidarnie od pozwanych na rzecz powódki kwotę 1.800 zł (5.400 - 3.600) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego wywołanych wniesieniem przez pozwane zarzutów od nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym.

/-/ SSO Tomasz Józkowiak